

РОМАН ШУХЕВИЧ ЯК ОРГАНІЗАТОР РЕКЛАМНОГО БІЗНЕСУ В ГАЛИЧИНІ

Ольга Анатоліївна Сивак
ВНЗ «Університет економіки та права
«КРОК», м. Київ, Україна
Викладач Фахового коледжу

Микита Сергійович Янчук
Фаховий коледж Університету
“КРОК” Україна

студент 2 курсу спеціальність
«Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»

***Анотація.** У тезах розкривається особливості та факти про діяльність Романа Шухевича, який був головним командиром УПА протягом семи років. Але мало хто знає, що Роман Шухевич заснував першу в Галичині українську рекламну фірму «Fama».*

Роман Шухевич — український політик, громадський і державний діяч, військовий. Член галицького крайового проводу Організації українських націоналістів. Активний діяч ОУН. Один з організаторів замаху на Станіслава Собінського та Еміліяна Чеховського. Учасник боїв на Красному полі на стороні Карпатської Січі. Командир з боку українців українського військового підрозділу «Нахтігаль» у складі іноземних легіонів Вермахту (1941–1942). Генерал-хорунжий, головнокомандувач Української повстанської армії (1943—1950), голова Секретаріату Української головної визвольної ради (1943–1950). Борець за незалежність України у XX сторіччі.

Петро Дужий, ідеолог ОУН, писав про Шухевича: «Боротьба за волю українського народу, за його суверенне державне існування і розквіт стала змістом життя Романа Шухевича — людини виняткового гарту».

Львів, березень 1937 року, Роман Шухевич з партнером Богданом Чайківським без стартового капіталу і без грошовитих спонсорів започатковує бюро реклами під назвою «ФАМА». Слово «Fama» з латинської означає «чутка», «поголюска» - саме так назвав свою рекламну фірму майбутній командир УПА.

Визначитись з назвою було необхідно згідно такої характеристики: вона мала бути зрозуміла для всіх — своїх і чужих, українців і поляків. В цьому ще одна невелика розбіжність з Дрейпером, — той все таки надавав перевагу грецькій мові. «ФАМІ» надали розголосу і скромне рекламне агентство перетворилось на велике успішне підприємство. Головним задумом Шухевича та Чайківського було зробити агентство таким, як їх розробляли в Європі. Прикладом у рекламній справі для них були німці, їхня література про цей бізнес й допомогла партнерам грамотно розробити свій бренд, налагодити контакти з рекламодавцями і запустити успішні проекти. Вони працювали так: домовлялися з фірмами, що вони даватимуть 3-5% від замовлення, і ще, на таких умовах, що «ФАМА» все організовує, фірми дають ще 1%.

Таким чином «ФАМА» мала стати великим та серйозним підприємством. Вони давали 50% на всі газети різних українських установ, і завдяки цьому заробляли на газетах відсотки: «Тиктора — «10%, «Діло» — 25%, «Палієва» — 30%. Це стало базою для розвитку рекламного бюро. «ФАМА» не тільки розміщувала оголошення, але я складала до них тексти. Також вони наймали за солідні гроші художника, який художньо оформлював їм рекламу. Серед улюблених клієнтів були «Пражінь», «Е. Думин», «Калина» та «Елегант».

У 1938 році вздовж галицьких доріг з'явилося щось дивне та нове. На двох підпорах стояв щит із рекламою певних товарів. Прадіда сучасних білбордів винайшов Роман Шухевич та його рекламна агенція "Фама".

За освітою Роман Шухевич інженер-будівельник, проєктувальник мостів. Але після ув'язнення знайти роботу за фахом не вдається. А жити з чогось потрібно – в нього родина: дружина Наталка та 5-річний син Юрій.

"Опинившись на свободі, він не міг знайти роботу за фахом, тому що вважався політично неблагонадійним, оскільки був засуджений. І тому в нього з товаришем Богданом Кравцевим виникла ідея заснувати рекламну агенцію", – розповів історик Ігор Бігун.

"Він був ще цікавим підприємцем чи менеджером. Коли вони заснували цю фірму, яка займалася рекламою, одна з перших, можливо, українських агенцій. І вони придумали те, чого раніше не було: на початку сеансу показувати рекламу. І вони мали такий успіх", – зазначив історик Олександр Кучерук.

"Ця рекламна агенція за доволі короткий проміжок часу стає успішною. Їхня рекламна продукція друкувалася не тільки в газеті "Діло", як тоді було прийнято, а вони починають робити у Львові те, що сьогодні називають

сучасний сіті-лайт. Вони малювали великі афіші, розміщували їх у вітринах магазинів. І це була якась така новинка для сучасного Львова. Їхню рекламу почали показувати в кінотеатрах перед показом. І з часом "Фама" виходить на ринок цілої Речі Посполитої", – зазначив історик Володимир Бірчак.

"На той час уявлення про межі пристойності були значно суворішими, ніж зараз. І оголене жіноче коліно вважалось еротиною. Роман Шухевич і Богдан Кравців в одному з оголошень використали зображення дівчини, у якої виглядало коліно. Це викликало певні нарікання з боку консервативно налаштованих кіл громадськості. Шухевич пустив серед журналістів чутку, що в певній годині такого дня з даху Львівського готелю "Жорж" зістрибне жінка, яка вирішила накласти на себе руки. У ту саму годину представники масмедіа зібралися й побачили, як щось з даху впало. А виявилось, це була лялька, манекен, яка була обклеєна рекламними оголошеннями", – розповів Бігун.

Але успішний бізнес – не єдине завдання рекламної агенції "Фама". За легальною ширмою починається відновлення діяльності Організації українських націоналістів.

"Він брав на роботу ОУНівців, які виходили з тюрем, тому що тюремщика ніхто особливо не хоче брати на роботу. А ці люди-оунівці, по-перше, мали якийсь заробіток, по-друге, відчували, що організація про них дбає", – зазначив Кучерук.

"На той час в ОУН, як і в інших підпільних організаціях, було поширено створювати власні підприємства, де би була так звана "чорна" бухгалтерія, де частину доходів можна було б спрямовувати на підпільну діяльність, а також працевлаштовувати інших членів організації. Вони співпрацювали з різноманітними, переважно українськими, установами для того, щоб розміщувати їхню рекламу в часописах українських, вітринах, стендах. І вони діяли за принципом "свій до свого по своє", – наголосив Бігун.

"Незабаром ми створили також відділ декорацій вітрин. Працювали ми головню для центросоюзівських і маслосоюзівських крамниць. Маслосоюз і Центросоюз міняли свої вітрини чотири рази до року, і ми їх малювали.

Фарбу ми розпорошували балонами, в яких було стиснене повітря, через форми, і таким чином отримували кільканадцять таких декорацій. Виходило дуже фахово.

Ми наймали малого хлопця для різних окремих доручень. Також почали робити різні кольорові картки на великі свята - Різдво, Великдень - і посиляли

їх нашим постійним клієнтам та потенційним. Для цього залучали модерних артистів.

До великих свят ми також стали оформляти кольорові вітрини в крамницях Маслосоюзу та Центросоюзу у Львові, Станіславові, Тернополі, Стрию й більших осередках. Це дуже всім подобалося. Дещо пізніше почали робити афіші на різні великі збори та урочистості."

Коли, наприклад, директор Центросоюзу вів важливу розмову з якимсь іншим директором у політичній чи економічній справі чи проти нас, дівчина, що була в централі, підключала до розмови наше бюро й казала: "Увага". Тоді я сидів тихо й слухав."

Розвинутися далі "ФАМІ" не дозволив прихід більшовиків у вересні 1939 року - хоча Богдан Чайківський згадує, що саме тоді вони хотіли оптимізувати розгалужену систему представництв.

З того часу Роман Шухевич припиняє свою кар'єру бізнесмена і знову переходить у підпілля.

У 2005 році вийшла книга-спогад його партнера по бізнесу – Богдана Чайківського під назвою «ФАМА. Рекламна фірма Романа Шухевича».

2007 року Романові Шухевичу посмертно присвоєне звання Герой України з удостоєнням ордена Держави. Посмертно іменований найвищим почесним пластовим ступенем гетьманського скоба.

Ключові слова

УПА, Роман Шухевич, реклама, рекламний бізнес в Галичині.

Список літератури

1. Перший рекламист Галичини: Роман Шухевич. URL : <https://official-online.com/lichnosti/kolumnisty/pershiy-reklamist-galichini-roman-shuhevich/>
2. Шухевич Роман Осипович URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%83%D1%85%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87_%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD_%D0%9E%D1%81%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

3. Рекламний бізнес Романа Шухевича. Командир УПА був ще й креативним
рекламістом URL : https://texty.org.ua/articles/18888/Reklamnyj_biznes_Romana_Shuhevycha_Komandyr_UPA_buv-18888/
4. Роман Шухевич після звільнення з ув'язнення заснував одну з перших українських рекламних агенцій URL : <https://www.5.ua/suspilstvo/biznesmen-u-lavakh-oun-iak-shukhevych-vynaishov-pradida-suchasnykh-bilbordiv-218080.html>
5. Рекламний бізнес Шухевича. Майбутній командир УПА був успішним підприємцем URL : <https://www.istpravda.com.ua/articles/2011/02/8/22979/>